

Germen kavimlerinin Roma'nın yıkılışına etkileri

Yrd. Doç. Dr. Mert KOZAN

- Hayatını doğal yollardan kaybettiği yönünde kati bir görüş vardır. Kendisi İmparatorluğu boyunca Doğu Roma İmparatoru I. Leo tarafından imparator olarak tanınmamıştır.
- Libius Severus'un ardından tahta Anthemius çıkmıştır 12 Nisan 467. Anthemius'un tahta daha önceki İmparator'un aksine Doğu Roma tarafından tanınmıştı.
- Ayrıca kendisi İtalya'daki en güçlü kişilik olan Ricimer ile kızını evlendirmişti. Bu iki gelişme ne kadar güçlü bir şekilde İmparatorluk tahtına çıktığının açık bir kanıtı niteliğindedir. Dönemim görgü tanığı olan Sidonius Apollinaris şunları söylemiştir:

- “Salve sceptrorum columen, regina orientis, orbis Roma tui” yani “Selam olsun sana İmparatorluk asası, İmparatorluk sütunu, Doğu’nun yöneticisi, Roma senin”
- Anthemius göreve gelir gelmez Roma’nın geleceğini tehdit eden iki büyük sorunla uğraşmak oldu. Bunlardan birincisi Galya’nın önemli bir kısmını ve kritik öneme sahip olan bazı büyük Galya kentlerinin kontrolünü ele geçiren Vizigot sorunu ve ikincisi Roma’nın başını çok ağrıtan Vandal Kralı Geiserik sorunuydu

- İlk problemle uğraşmak için Anthemius öncelikle kendisine muhalif olanlarla anlaşmak durumundaydı. İlkın Illyricum'un Marcellinus'un muhalefetini kırdı ve kendi saflarına katılmasını sağladı daha sonra Brito-Roma soylusu Riothamus'un desteğini sağladı

- Ancak Riothamus'un desteğinden çok ordusuna ihtiyacı vardı. Riothamus ordusuyla birlikte Vizigotlar üzerine gerçekleştirelecek sefere katıldı. Ancak sonuç hüsrandı. Vizigot Kralı Euric son derece ustaca hamlelerle Roma ordusuyla gerçekleştirilen bütün savaşları kazandı ve Galya'nın önemli bir kesmini topraklarına kattı Peter Heather, "*The Huns and the End of the Roman Empire in Western Europe*", The English Historical Review, Vol. 110, No. 435 Feb., 1995, s. 4-41, s.30.

- Bu başarısızlığın ardından Anthemius bu sefer Geiserik'in üzerine bir sefere çıktı. Bunu yaparken Doğu'daki mevkidaşı I. Leo'nun da desteğini aldı. 468 yılında Batı ordusunun başında Marcellinus Doğu ordusunun başında ise bir ara Doğu'da İmparatorluk da yapacak olan Flavius Basiliscus vardı. Seferin başlarında birkaç başarı kazanılsa da Kartaca önlerinde Flavius Basiliscus'un donanmasının yok edilmesi ve 1 yıl sonra Sicilya'da Marcellinus'un öldürülmesi gibi olaylar yüzünden Anthemius'un iktidarı sarsıldı. Ricimer olanlardan rahatsızdı. Ancak Anthemius bu başına gelenleri habıs bir büyü yüzünden olduğuna inanmıştı. Çünkü Anthemius bunu düşünmeden önce 470 yılında ağır bir hastalığa tutulmuştu. Bunun neticesinde büyü'nün kimler tarafından yapılabileceğine dair bir tahkikat yaptıran Anthemius bazı önemli Romalı asilzadeyi ve önemli ordu komutanlarını büyü yaptıkları gerekçesiyle idam ettirmeye başladı. Ricimer'in artık Anthemius'a olan sabrı bitmişti. Aynı yıl Ricimer Milano kentinde kendisine bağlı olan ordusyla birlikte Roma'ya yürüdü. Anthemius'un direnişi 5 ay sürdü ancak sonuçta Ricimer şehre girdi ve Anthemius'u idam ettirdi (11 Temmuz 472).

- I. Leo Batı'da olanlardan rahatsızdı bu nedenle Constantinopolis'te soylu bir aileden gelen Olybrius'u Roma'ya gönderdi. Muhtemelen I. Leo'nun amacı Anthemius'un hayatını kurtarmak ve Ricimer ile anlaşmasını sağlamaktı. Ancak Olybrius Roma'ya ulaştığında Roma, Ricimer tarafından kuşatılmıştı. Artık Ricimer ve Anthemius arasında arabuluculuk yapmak imkânsızdı. Olybrius, Ricimer ile görüştüktan sonra onunla anlaşarak İmparatorluk tahtına çıkmayı kabul etti. Anthemius idam edildikten kısa bir süre sonra Olybrius 23 Ekim 472 tarihinde tahta çıktı. Olybrius'un hükümdarlığı kısa süreliydi ve hükümdarlığı sırasında pek de kayda değer bir şey yaşanmamıştı. Ancak I. Leo, Olybrius'un tahta çıkmasına karşı çıkıyordu. Bunun temel nedeni Olybrius'un Roma'nın düşmanı olan Vandal Kralı Geiserik ile olan akrabalık bağıydı. Hatta kaynaklardan I. Leo'nun Anthemius'a bir mektup göndererek Olybrius'u idam ettirmesini istediği bilinmektedir. Ancak adu geçen mektup, Anthemius'un yerine Ricimer'in eline geçmiştir. Dolayısıyla I. Leo'nun bu girişimi de başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Olybrius, III. Valentianus'un kızı Galla Placidia ile evliydi. Vandal Kralı Geiserik'in oğlu Huneric ise Galla Placidia'nın ablası Eudocia ile evliydi. Dolayısıyla arada bir akrabalık bağı vardı. Bu da I. Leo'yu korkutmuştu. Ancak tüm bunlar olurken Ricimer 18 Ağustos 472 yılında hayatını kaybetti.

- Ricimer'in ölümünün ardından onun yerine genç yeğeni Burgond Gundobod geçti. Gundobad'ın ilk yapması gereken kendine hizmet edebilecek kukla bir İmparator yaratmaktı bunun için Glycerius'u seçti. Glycerius'un görevi de "*comes domesticorum*" idi. Ancak I. Leo'nun bu olaya tepkisi don derece sert oldu. Glycerius'u imparator olarak tanımadığı gibi kendi akrabası olan olan Julius Nepos'u İtalya'ya gönderdi. Burgond hanedanlığında ani gerçekleşen bir ölüm Glycerius'un kaderini de değiştirdi. Nepos, Constantinopolis'ten yolca çıktığında Burgond kralı hayatını kaybetmişti. Gundobad hızlı hareket edip tahtı diğer 3 kardeşinin elinden almak zorundaydı. Acilen ülkesine döndü ve döner dönmez 3 kardeşini Godegisel, Chilperic II ve Gundoma'yı öldürdü. Glycerius, Julius Nepos'un İtalya'ya geldiğini öğrenince, Gundobad'ında çok uzaklarda olduğunu ve kendisine yardım edemeyeceğini bildiğinden direnişin sonuçsuz kalacağını fark ederek Ravenna'da Julius Nepos'a teslim olmayı ve kaderini onun ellerine bırakmayı tercih etti. Julius Nepos ilginç bir şekilde Glycerius'u affetti ve onu Dalmaçya'da yer alan Salona kentinin Başpiskoposu olarak atadı. Nepos artık Batı Roma tacı için alternatifsiz kalmıştı. I. Leo'nun hamlesi de burada son derece önemliydi. İlk Batı'da kendisine müttefik bir İmparator yaratmıştı, ikinci olarak da kendi tahtına olabilecek muhtemel bir meydan okumayı bertaraf etmişti.

- Haziran 474 yılında tahta çıkan Nepos'u pek çok sorun beklemekteydi. Başta Vizigot ve Ostrogot tehditleri vardı. Özellikle İmparatorluğun aciz durumundan faydalanmak isteyen Vizigotlar, Galya'ya sürekli olarak akınlar yapıyor önemli kentleri denetimleri altında tutuyorlardı. Euric daha fazlasını istemekteydi. Ancak Julius Nepos son derece başarılı bir siyaset izleyerek artık asla hükmedemeyeceği toprakların bir kısmını Vizigotlara bıraktı. Bunun karşılığında Provence bölgesindeki topraklarını biraz daha genişlettiği ve denetimde tutulabilecek bir kıvama getirdi. Ancak İmparatorluğu pek çok parçadan oluşmaktaydı. Galya problemini ustaca siyasi manevralarla kontrol altına almış oldu. Ancak Batı Roma'nın canını her zaman sıkmayı başarmış olan Geiserik yine rahat durmadı ve korsanlık faaliyetlerine devam etti. Onunla da görüşmelerde bulundu, fakat Geiserik tarafından ciddiye alınmadı. Bu esasında İmparatorluğun geldiği durumu gözler önüne seren bir hareketti. Artık Batı, Vandal Krallığı tarafından dahi ciddiye alınmıyordu. Çünkü Geiserik, Nepos ile temaslara başlamadan önce Doğu Roma İmparatorluğu ile anlaşmıştı.

- Julius Nepos esasına bakacak olursak son dönem Roma İmparatorlarında görülmeyen diplomatik yeteneğe sahipti. Zaten elinde olan tek şey de buydu. Çünkü ordusunun gücü yoktu. Basit isyanlarla dahi baş edemeyecek bir durumdaydı. Hal böyleyken Julius Nepos tarihi bir hata yaptı ve “magister militum” olarak Orestes’i atadı. Bu onun için tarihi bir hataydı. Bunu neden yaptığı günümüz tarihçileri tarafından anlaşılamamıştır; ayrıca dönemin tarihçileri de bunu neden yaptığı konusunda bir fikir belirtemezler. Muhtemelen Orestes’in kendisine bağlı olan ordusuyla Roma’ya hizmet edeceğini düşünmüştür. Ancak neden ne olursa olsun Orestes Roma tahtına hevesli bir kişilikti. Bunu daha önce gerçekleştirdiği bütün hareketlerinde görebiliyoruz. Sonuçta “magister militum” gibi önemli bir mevkiye getirilen Orestes hemen harekete geçti.